

2022/5921

gemeente Zaanstad

Rekenkamer Metropool Amsterdam
T.a.v. mevrouw drs. A.L. Daalder
Postbus 202
1000 AE Amsterdam

Stadhuisplein 100
1506 MZ Zaandam
Postbus 2000
1500 GA Zaandam

Telefoon 14 075
www.zaanstad.nl

DATUM 22-03-2022
UW KENMERK/UW BRIEF VAN 10 maart 2022
ONS KENMERK 2022/5918
DOORKIESNUMMER 0652098578 (J. Cnossen)

ONDERWERP Rekenkamerrapport Openbaar maken van overheidsinformatie in Zaanstad

Geachte mevrouw Daalder,

Hartelijk dank voor uw uitgebreide Rekenkamerbrief over het onderzoek naar het openbaar maken van overheidsinformatie in Zaanstad.

De bevindingen van de Rekenkamer komen voort uit een benchmarkonderzoek dat in samenwerking met de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRR) door Pro Facto is uitgevoerd onder 93 decentrale overheden, waaronder de gemeente Zaanstad. Dit benchmarkonderzoek geeft ons de mogelijkheid om Zaanstad te vergelijken met andere gemeenten (82), provincies (8) en waterschappen (2).

De bevindingen en adviezen uit uw Rekenkamerbrief en de benchmark kunnen wij meenemen bij het implementeren van de Wet open overheid (Woo), zoals die op 1 mei 2022 in werking zal treden.

Centrale vraagstelling benchmarkonderzoek

In een DoeMee-onderzoek doet een groot aantal rekenkamers en rekenkamercommissies op initiatief en onder leiding van de Nederlandse Vereniging voor Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRR) een gezamenlijk onderzoek naar een vraagstuk. Het thema van DoeMee2021 (de editie van 2021) is "De praktijk van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob)". Pro Facto heeft dit onderzoek voor de NVRR uitgevoerd.

Omdat de Woo over niet al te lange tijd de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) gaat vervangen heeft Pro Facto aan het terugkijken op de onderzoeksperiode 2018-2020 ook een vooruitblik op de

Woo toegevoegd. Daarnaast is in het DoeMee-onderzoek ook aandacht besteed aan actieve openbaarmaking, omdat de Woo daarop straks veel meer nadruk legt.

Dit heeft voor Pro Facto geleid tot de volgende centrale vraagstelling:

“Hoe geven de deelnemende decentrale overheden vorm aan de afhandeling van Wob-verzoeken, in hoeverre gebeurt dit rechtmatig, hoe wordt hierover verantwoording afgelegd, hoe is actieve openbaarmaking geregeld en hoe verhoudt zich dat tot de eisen die de Woo straks gaat stellen?”

Uw rekenkamerbrief van 10 maart 2022 zoomt in op een aantal punten over Zaanstad die uw rekenkamer in de benchmark opvallen. Op basis van het algemene beeld over de praktijk in het land heeft u in uw brief ook enkele adviezen opgenomen, gericht op de uitvoering van het openbaar maken van informatie.

Het college heeft de intentie om de adviezen over te nemen. In een plan van aanpak voor de implementatie van de Wet open overheid, zullen ook deze adviezen worden meegenomen. Aan dat plan van aanpak zal een planning worden toegevoegd, zodat ook te zien is op welke termijn de adviezen worden geïmplementeerd.

Algemene conclusies en adviezen

Wij zijn blij met de erkenning dat de organisatorische randvoorwaarden, waaronder de procedures, taakverdeling en centrale registratie en sturingsinformatie op orde zijn.

Tegelijkertijd zijn er aandachtspunten. Zo ontbreekt beleid over het actief (uit eigen beweging) en passief openbaar maken van overheidsinformatie en kunnen Wob-besluiten beter worden gemotiveerd.

Hoewel wij in het onderzoek hebben aangegeven dat de beschikbare capaciteit voldoende is, zien wij in de praktijk dat dit op dit moment bij een aantal ketens in het fysieke domein aanscherping behoeft. Dit correspondeert ook met het aantal Wob-verzoeken dat wordt ingediend voor over die uitvoering van beleid. Aandacht zal daarbij niet alleen uitgaan naar het behandelen van Wob-verzoeken zelf, maar ook naar het meer aan de voorkant (actief) openbaar maken van informatie, waardoor de informatievoorziening aan inwoners en bedrijven verbetert.

De capaciteit zal verder met de inwerkingtreding van de Woo in beeld worden gebracht zowel voor de verzoeken om informatie als ook voor de daarin opgenomen verplichting om meer documenten actief (uit onszelf) openbaar te maken.

U heeft in uw brief een viertal adviezen geformuleerd. Per advies geven wij hierna onze reactie weer.

Advies 1: Stel beleid vast

Formuleer beleid over het openbaar maken van overheidsinformatie, zodat helder wordt welke bestuurlijke ambities (zoals: beoogde beslistermijnen, rechtmatigheid, klanttevredenheid) er bestaan, mede in het licht van inwerkingtreding van de Wet open overheid. Zorg dat dit beleid een concrete vertaling van die ambities bevat zodat er in de uitvoering op kan worden gestuurd en het bestuur zich hierover kan verantwoorden in de openbaarheidsparagraaf.

Reactie college van burgemeester en wethouders van Zaanstad over het opstellen van beleid

Zoals ook hiervoor kenbaar is gemaakt, zal de Wet open overheid in Zaanstad worden geïmplementeerd. Wij nemen het advies voor het opstellen van beleid over openbaarheid van bestuur ter harte en nemen dit mee in het plan van aanpak ter implementatie van de Wet open overheid.

Advies 2: Verbeter de informatievoorziening op de website

Verbeter de informatievoorziening over de Wob en het doen van Wob-verzoeken op de gemeentelijke website. Overweeg tevens om een centraal telefoonnummer en emailadres op te nemen waar informatie over (lopende) verzoeken kan worden ingewonnen en waar Wob-verzoeken kunnen worden ingediend.

Publiceer de afgehandelde Wob-dossiers (en vanaf 1 mei 2022: Woo-dossiers), zodat (deels) openbaar gemaakte documenten niet alleen voor iedereen openbaar zijn, maar ook voor iedereen toegankelijk. Zorg ervoor dat de gepubliceerde documenten ook toegankelijk zijn voor mensen met een (visuele)beperking.

Reactie college van burgemeester en wethouders van Zaanstad over de verbetering van de informatievoorziening op de website.

De informatievoorziening op de website over openbaarheid van bestuur wordt in het licht van de Wet open overheid onder de loep genomen. Eén van de elf informatiecategorieën die op grond van de Wet open overheid verplicht openbaar moeten worden gemaakt zijn de verzoeken om informatie, zodat deze in het plan van aanpak voor de Woo wordt meegenomen. De openbaar gemaakte informatie wordt (verplicht) op grond van de Woo geplaatst op het PLatform Open OverheidsInformatie (PLOOI), dat te vinden is op <https://open.overheid.nl>. Ook openbare informatie van Zaanstad maakt een verbinding met deze website en gaat de openbare informatie daarop weergeven.

Een centraal punt waar informatie kan worden opgevraagd, zoals uw Rekenkamer voorstelt, koppelen wij aan de in de Woo verplicht aan te stellen contactpersoon/contactpersonen. Ook mensen met een (visuele) beperking kunnen bij deze contactpersoon voor informatie en vragen terecht. Daarnaast werkt de ambtelijke organisatie op dit moment om de website van Zaanstad geschikt te maken voor mensen met een (visuele) beperking op grond van de Europese toegankelijkheidsrichtlijn¹, vertaald in Nederland in het Besluit digitale toegankelijkheid overheid. Dit Besluit is de wettelijke basis, totdat digi-toegankelijkheid van websites, zijn basis krijgt in de Wet digitale overheid. De PLOOI-website waar openbare overheidsinformatie te vinden zal zijn moet ook voldoen aan deze Europese richtlijn voor toegankelijkheid.

Advies 3: Wees open over de verzoeken

Monitor en rapporteer jaarlijks over de afhandeling (aantallen, achtergrond, domein, etc) van Wob-verzoeken, zodat raadsleden en andere ook weten welke maatschappelijke vragen er leven. Of doe dat continue via het publiceren van de lopende Wob-verzoeken en afgehandelde Wob-dossiers op de gemeentelijke website. Overweeg daarbij om overzichtsinformatie (zoals aantallen verzoeken, gemiddelde beslistermijnen, indeling naar domein) op een geordende manier toegankelijk te maken.

Reactie college van burgemeester en wethouders van Zaanstad over openheid over openbaarheid
Jaarlijkse rapportages vinden in Zaanstad plaats in de planning&controlcyclus. Op grond van de Woo wordt een openbaarheidsparagraaf verplicht in de jaarrekening (verslag) en de begroting. De opzet en inhoud van de openbaarheidsparagraaf wordt meegenomen in het project voor implementatie van de

¹ RICHTLIJN (EU) 2016/2102 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD. van 26 oktober 2016. inzake de toegankelijkheid van de websites en mobiele applicaties

Woo. Daarin gaan we bekijken welke informatie wij in die openbaardheidsparagraaf kunnen gaan opnemen.

Advies 4: Ga met de gemeenteraad in gesprek over aanvullende informatie

Zoals vermeld is het onderzoek waarvan de resultaten in deze brief zijn weergegeven beperkter dan u van ons gewend bent. Dat betekent dat het nuttig is om sommige onderwerpen voor de gemeenteraad nog wat verder uit te diepen. Daarbij denken we aan:

- Het aantal Wob-verzoeken, meer specifiek het relatief hoge aantal dat ziet op de fysieke omgeving;*
- Waarom raadsleden zich genoodzaakt voelen om een Wob-verzoek in te dienen;*
- Het hoge percentage Wob-verzoeken dat geheel of gedeeltelijk wordt geweigerd;*
- De kwaliteit van de Wob-besluiten, waaronder het correct toepassen van de uitzonderingsgronden, het motiveren daarvan en het 'weglakken' van informatie;*
- Het toenemende aantal bezwaarschriften en hoe daarvan geleerd wordt;*
- De afhandel- en beslistermijnen van Wob-verzoeken;*
- De betrouwbaarheid en de volledigheid van de sturingsinformatie over de afhandeling van Wob-verzoeken;*
- De voortgang bij de voorbereiding op de Woo.*

Reactie college van burgemeester en wethouders van Zaanstad over het gesprek met de raad over openbaarheid van bestuur

Het college gaat graag in gesprek met de Raad. Overleg met en input vanuit de Raad is ook onderdeel van het project ter implementatie van de Woo. U geeft in dit advies al een opsomming van mogelijke aandachtspunten. De wensen van de Raad worden meegenomen bij de implementatie van de Woo in Zaanstad.

Wij danken de Rekenkamer voor de geboden inzichten.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Zaanstad,

drs. J. Hamming, burgemeester

drs. G. Blom, gemeentesecretaris

